

Polsko-Niemiecki Plan Działania

Polsko-Niemiecki Plan Działania to specjalny dokument przygotowany na międzyrządowe konsultacje polsko-niemieckie, które odbyły się w Warszawie 2 lipca 2024 r. W dokumencie zarysowano program działania w postaci różnych projektów i inicjatyw na płaszczyźnie kontaktów obu państw i społeczeństw. Tym samym zasygnalizowano potrzebę zintensyfikowania współpracy polsko-niemieckiej po zmianie rządu w Polsce w 2023 r. Plan Działania, zaopatrzony w krótką preambułę, porusza najpierw różne kwestie współpracy bilateralnej, a następnie odnosi się kolejno do spraw bezpieczeństwa i obrony ze specjalnym uwzględnieniem wsparcia Polski i Niemiec dla Ukrainy, kwestii wzmocnienia Unii Europejskiej, spraw gospodarczych i zagadnień związanych z energią, klimatem i środowiskiem.

W samej preambule odwołano się krótko do dialogu polsko-niemieckiego zapoczątkowanego traktatem o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 r. i zadeklarowano gotowość do rozwijania wzajemnych stosunków na wszystkich płaszczyznach, a także życzenie wspólnego zaangażowania się w debatę o przyszłości Unii Europejskiej. Ponadto zwrócono uwagę, że wojna na Ukrainie poszerzyła stosunki polsko-niemieckie o nowy wymiar. Obie strony zapewniły, że będą kontynuowały wsparcie dla Ukrainy na płaszczyźnie politycznej, finansowej, wojskowej i humanitarnej. Oświadczone, że poszukiwanie odpowiedzi na współczesne wyzwania i kształtowanie przyszłości Europy

wymaga zachowania pamięci o przeszłości, przy czym „pamięć i pojednanie muszą mieć swoje trwałe miejsce w stosunkach polsko-niemieckich”.

ROLA HISTORII

Część dotycząca współpracy w sprawach bilateralnych otwiera krótki fragment, w którym podkreślono specjalną rolę historii we wzajemnych stosunkach. Wskazano, że obie strony prowadzą intensywny dialog nt. środków wsparcia dla żyjących ofiar niemieckiej agresji i okupacji, a ważną rolę w tym procesie ma odegrać Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie. Konsultacje międzyrządowe nie przyniosły jednak konkretnych ustaleń w tej sprawie.

Redakcja:

Małgorzata Bukiel
Karol Janoś (red. naczelny)
Piotr Kubiak
Krzysztof Malinowski

Korekta:

Hanna Różanek

Prezentowane w tekstach tezy
wyrażają jedynie opinie
autorek i autorów.

Instytut Zachodni im. Z. Wojciechowskiego

ul. Mostowa 27A
61-854 Poznań

tel. (+48) 61 85 27 691
izpozpl@iz.poznan.pl
www.iz.poznan.pl

Szczególną wagę przykładają się do utworzenia Domu Niemiecko-Polskiego w centrum Berlina, który będzie formą godnego upamiętnienia polskich ofiar II wojny światowej; podkreśla się konieczność jak najszybszego ukończenia projektu usytuowanego w centralnym miejscu Berlina (w ramach Domu ma powstać pomnik upamiętniający polskie ofiary, uzupełniony o stałą wystawę przedstawiającą okupację niemiecką w Polsce).

I w tym przypadku nie wskazano żadnych konkretnych terminów realizacji projektu. W związku z tym można dostrzec dysonans między wysokim, priorytetowym potraktowaniem kwestii historii w tym nowym kierunkowym dokumencie polsko-niemieckim a właśnie brakiem politycznych ustaleń, które mogłyby mieć symboliczny wydźwięk czy też dać ważny impuls dla przejścia do nowej fazy we wzajemnych stosunkach, tym bardziej że w kolejnej części dokumentu z emfazą stwierdza się, że stosunki te „cechuje wysoka dynamika”. Ponadto zobowiązano się do rozpowszechniania polsko-niemieckiego podręcznika do historii jako materiału dydaktycznego do nauczania w polskich i niemieckich szkołach.

KONTAKTY SPOŁECZNE

W odniesieniu do sfery społecznej najpierw podkreślono rolę „mniejszości niemieckiej w Polsce i polskiej wspólnoty w Niemczech” oraz ponowne uruchomienie rozmów dla ich wsparcia w ramach Polsko-Niemieckiego Okrągłego Stołu. Zapowiedziano także

wspieranie formatów i instytucji będących ważnymi forami kontaktów, w tym zwiększenie dotacji dla Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Pozwoliłoby to na kontynuowanie i rozszerzenie jej działalności w obu państwach, np. również w dziedzinie kultury czy ochrony zabytków.

Pojawił się pomysł nowego formatu kontaktów, czyli polsko-niemieckiego parlamentu społeczeństwa obywatelskiego, na którego forum omawiano by stan wzajemnych relacji, a rekomendacje przedstawiano obu rządów. Brak jednak szczegółów co do zasad jego funkcjonowania. Na razie trudno sobie wyobrazić, jak miałyby to wyglądać w praktyce, ale być może dzięki oddolnym inicjatywom i spojrzeniu na wiele spraw przez pryzmat potrzeb mieszkańców obu państw mogłoby to być pomocne w rozwiązywaniu części problemów i weryfikowaniu niektórych założeń.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA

Duży nacisk położono w dokumencie na współpracę między regionami i gminami, traktując to jako „ważny element budowania nie tylko więzi sąsiedzkich” i „pomagania sąsiadom w potrzebie”, ale też w „wysiłkach na rzecz sprostania globalnym wyzwaniom”. Uwypuklono przy tym znaczenie istniejących powiązań i inicjatyw społecznych i zadeklarowano wspieranie regularnej wymiany między społecznościami, naukowcami, ekspertami i rządami na różne tematy

dotyczące współczesnych problemów i wyzwań.

Wiele uwagi poświęcono również znaczeniu współpracy transgranicznej w rozwijaniu kontaktów międzysąsiedzkich i wzmacnianiu integracji europejskiej. Zachęca się zwłaszcza euroregiony i miasta partnerskie do podtrzymywania dialogu na poziomie samorządowym w regionach przygranicznych. W tym kontekście uwypuklono rolę Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej i zobowiązano się do jej zmodernizowania i wzmocnienia jej interakcji z mieszkańcami tych regionów. Zamierza się przy tym sprawdzić odnośne przepisy pod kątem wprowadzenia klauzuli otwartych, by umożliwić omijanie przeszkód we wdrażaniu transgranicznych projektów. Obie strony zadeklarowały też promowanie bardziej intensywnej wymiany między społecznościami obywatelskimi poprzez rozwój sieci transgranicznych szkoleń edukacyjnych i zawodowych. Zamierza się też usprawnić komunikację między regionami transgranicznymi, co miałyby konkretne przełożenie na pilne potrzeby dostrzegalne na miejscu i pozwoliłoby na zrealizowanie np. Umowy ramowej o współpracy transgranicznej dotyczącej ratownictwa medycznego.

ORGANIZACJE SPOŁECZNE I NAUKOWE

Na uwagę zasługuje fakt, że we wspólnych ustaleniach znalazł się zapis o znaczeniu kontaktów i dwustronnej wymianie młodzieży, w tym

realizowanej przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży (PNWM). Obie strony uznały, że zależy im na prężnie działającej PNWM i wzajemnych kontaktach młodzieży (dzięki lokalnym partnerstwom, realizowaniu wspólnych projektów edukacyjnych, forom dyskusyjnym etc.), co może służyć większemu zbliżeniu się obu państw. Podkreślono gotowość współpracy w zakresie poszerzania wiedzy wśród młodego pokolenia o państwie sąsiadującym (m.in. poprzez istniejące ośrodki edukacyjne, takie jak: Międzynarodowe Domy Spotkań Młodzieży w Krzyżowej i Oświęcimiu, a także organizowanie konkursów dla uczniów na temat wiedzy o kraju sąsiada).

Strony zadeklarowały też intensyfikację dialogu w dziedzinie nauki, a także wspieranie wspólnych inwestycji, np. między szkołami wyższymi i organizacjami nauki oraz wymianę naukową. Współpraca ta ma być wspierana także na płaszczyźnie europejskiej – w Europejskim programie ramowym ds. nauki i innowacji pn. „Horyzont Europa”.

W przyjętych ustaleniach pojawił się zapis odnoszący się do stałego punktu kontrowersji w dyskusjach na temat realizacji postanowień Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 1991 r., czyli deklaracji obu stron o gotowości do „umożliwienia wszystkim zainteresowanym osobom pełnego dostępu do języka i kultury drugiego kraju” oraz że „będą popierać odpowiednie państwowe oraz prywatne inicjatywy i instytucje”. Zadeklarowano, że będzie się

poszukiwać nowych form współpracy mających na celu „promowanie znajomości języka polskiego jako obcego w Niemczech i języka niemieckiego w Polsce”. Czas pokaże, czy tym razem da się coś w tej mierze zrobić. Chodzi głównie o stworzenie możliwości nauczania języka polskiego w Niemczech. Problemy z tym strona niemiecka tłumaczyła faktem, że sprawa edukacji leży w gestii krajów związkowych mających własne zasady i władze federacji nie są uprawnione, aby w to ingerować.

Należy zauważyć, że niektóre z zapisów dotyczących relacji pozostają na poziomie dużego stopnia deklaracyjności bądź są potwierdzeniem wcześniejszych ustaleń. Niemniej w wielu przypadkach pojawiają się konkrety w postaci zgłaszania nowych pomysłów. Jednak sam fakt priorytetowego ujęcia tego obszaru wzajemnych stosunków zasługuje na uwagę i dowodzi, że obie strony rozumieją, iż od dużej intensywności kontaktów społecznych może zależeć jakość współpracy między obu państwami.

KONTAKTY KULTURALNE

W dokumencie nie ma bezpośrednich zapisów dotyczących współpracy w sferze kultury. Może to oznaczać, że relacje kulturalne toczą się swoim torem i nie wymagają poprawy, a stosowne instytucje kultury współpracują w miarę potrzeb i zainteresowań. O współpracy w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego mówi się jedynie w kontekście polityki na

szczeblu Unii Europejskiej. Stwierdzono tam, że obie strony będą ją kontynuować i rozszerzać w ramach partnerstwa tematycznego z różnymi miastami i partnerami, w tym z Katowicami i województwem śląskim, jak również w zakresie „dziedzictwa kłopotliwego”, m.in. z Gdańskiem i Krakowem oraz Politechniką Poznańską.

Bezpośrednio spraw kultury dotyczy też wzmianka o gotowości wsparcia dla Ukrainy w ochronie jej dziedzictwa kulturowego. Mówi się o zapewnieniu „bezpieczeństwa dóbr kultury i środowisk twórczych” poprzez działania pomocowe organizacji, agencji rządowych i inicjatyw obywatelskich, a także wspólną pomoc w budowie „nowoczesnej i trwałej infrastruktury badawczej w Ukrainie”.

INSTYTUCJE PAŃSTWOWE

W odniesieniu do współpracy instytucjonalnej państw zadeklarowano jej intensyfikację poprzez powrót do konsultacji resortów sprawiedliwości w zakresie prawa cywilnego i karnego, a także współpracy policji w obszarze pogranicznym. Znalazło się też zapewnienie, że strony będą się starać, aby obszar Schengen funkcjonował sprawnie bez kontroli granicznych na granicach wewnętrznych dzięki poprawie współpracy policji i prokuratury.

Problem napływu nielegalnych migrantów do UE ujęty został w ramy policyjnej i granicznej kooperacji na wspólnej polsko-niemieckiej granicy i rozpatrzony w kontekście konieczności zapewnienia sprawnego

funkcjonowania strefy Schengen, pomimo utrzymywanych przez Niemcy kontroli granicznych. Co symptomatyczne, blokowanie przepływu migrantów między Polską a Niemcami zostało przedstawione jako walka z transgranicznym przestępstwem handlu ludźmi, a nie jako ochrona niemieckiego terytorium przed napływem nielegalnych migrantów. Odmiennie została potraktowana kwestia uchodźców z Ukrainy, wobec których uznano konieczność zastosowania zasady solidarności oraz współdzielenia obciążeń, w tym finansowych, przez wszystkie państwa członkowskie UE.

BEZPIECZEŃSTWO I OBRONA – ŁAD MIĘDZYNARODOWY

Tę część rozpoczyna fragment dotyczący problemu utrzymania ładu międzynarodowego opartego na zasadach, co można uznać za novum w dokumencie bilateralnym. Podkreślone zostały trzy obszary pożądaných wspólnych działań: 1) obrona multilateralizmu zorganizowanego wokół ONZ i opartego na Karcie NZ oraz zasadach prawa międzynarodowego, w tym: suwerennej równości państw, poszanowania ich integralności terytorialnej i niezależności oraz prawa do samostanowienia; 2) wzmocnienie ONZ w każdym z trzech filarów jej aktywności: pokoju i bezpieczeństwie, zrównoważonym rozwoju i prawach człowieka, wsparcie reformy ONZ i jej trzech głównych organów: Rady Bezpieczeństwa, Zgromadzenia Ogólnego i Rady Ekonomiczno-Społecznej, co powinno dokonać się na Szczycie Przyszłości

we wrześniu 2024 r., współorganizowanym przez Niemcy i Namibię; 3) stabilizacja środowiska bezpieczeństwa, w tym intensyfikacja wysiłków na rzecz globalnej nieprolifracji, rozbrojenia i kontroli zbrojeń, poparcie dla działań pokojowych ONZ.

BEZPIECZEŃSTWO I OBRONA – NATO – UE – UKRAINA

Podkreślono wolę konsultacji we wszystkich obecnie najbardziej kluczowych sprawach: adaptacji odstraszenia i planów obronnych NATO, wsparcia NATO dla Ukrainy (współdziałanie w pracach centrum NATO ds. Ukrainy w Bydgoszczy – JATEC i chęć bliskiej konsultacji pomocy w ramach formatu Ramstein i instrumentów UE), współpracy między NATO a UE. Podkreślono intencję pogłębienia współpracy obu państw w ramach WPBiO przy realizacji Kompas Strategicznego, co jest istotną nowością. W tym kontekście zdecydowano o nadaniu współpracy NATO i UE nowego impulsu, a w tym zakładając osiągnięcie gotowości operacyjnej EU Rapid Deployment Capacity do 2025 r., a także zbadanie nowych możliwości w ramach PESCO. Odnośnie do problemu obrony powietrznej NATO zadeklarowano wsparcie dla rozwijania zdolności IAMD i podkreślono, że Polska jedynie rozważa udział w inicjatywie Europejskiej obrony powietrznej (ESSI), dzieląc potrzebę poszukiwania synergii w tym obszarze.

WSPÓŁPRACA OBRONNA I WOJSKOWA

Wyrażono intencję wzmocnienia bilateralnej współpracy w obszarze przemysłów obronnych. Podkreślono chęć intensyfikacji bilateralnej współpracy wojskowej, uznając, że jej kluczowym obszarem będzie nadal wsparcie Ukrainy. Zadeklarowano też utrzymanie trwałego regularnego „dialogu zarówno bilateralnego, jak i w formacie Trójkąta Weimarskiego. Motywem kierunkowym ma być idea wzmocnienia zdolności wojskowych i wspólnych operacji na rzecz wzmocnienia wschodniej flanki NATO. Przyczyni się to do usprawnienia interoperacyjności sił zbrojnych obu państw, m.in. współpracy wojsk inżynierskich, wojsk terytorialnych, w zakresie cyberbezpieczeństwa, dowodzenia operacjami morskimi, dalszego rozwijania Korpusu Północ-Wschód w Szczecinie, wspólnych starań o stworzenie dowództwa marynarki NATO dla Bałtyku, dalszego rozwijania inicjatywy *military mobility* wraz z Holandią oraz systemu zaopatrzenia paliwowego NATO (CEPS). Zadeklarowano też gotowość do rozwoju wspólnych inicjatyw w zakresie produkcji czołgów i amunicji, a także działania na rzecz zwiększenia dostępności części zamiennych do czołgów oraz dalszej modernizacji polskich czołgów Leopard 2A4 do standardu Leopard 2PL oraz uregulowania kwestii napraw i serwisowania czołgów wykorzystywanych przez Ukrainę.

UKRAINA-ROSJA

Należy podkreślić, że zapowiedziano też konsultowanie się w sprawie projektów wsparcia Ukrainy, jej odbudowy gospodarczej i integracji z UE, a przy tym ewentualnie utworzenia międzynarodowego centrum wsparcia dla odbudowy gospodarczej z siedzibą w Lublinie. W odniesieniu do Rosji zapowiedziano kontynuowanie sankcji, i ich skuteczną realizację, a także wspieranie Ukrainy dzięki inicjatywie wykorzystywania odsetek od aktywów Rosji; obie strony wyraziły determinację na rzecz powołania specjalnego trybunału dla rozliczenia przestępstw Rosji i uzyskania odszkodowań przez Ukrainę. Zapowiedziano koordynowanie polityki wobec diaspory rosyjskiej, a także w zakresie przeciwstawiania się rosyjskiej dezinformacji.

Podobnie wobec Białorusi zadeklarowano wzmocnienie sankcji i wspieranie białoruskiego społeczeństwa obywatelskiego oraz współdziałanie przy stworzeniu przez UE kompleksowej strategii wobec tego kraju.

POLITYKA GLOBALNA

W dokumencie brak odniesień nt. polityki wobec Chin i innych państw tzw. Globalnego Południa. Temat ten pojawia się jedynie pośrednio w zapisach dotyczących przyszłości UE, która „stoi w obliczu rosnącej globalnej konkurencji i ogromnych wyzwań geopolitycznych”. Wzmocnienie potencjału UE ma nastąpić w wymiarze wewnętrznym, np. poprzez pogłębianie wspólnego rynku - Polska i Niemcy

popierają utworzenie unii rynków kapitałowych i rozwijanie wspólnego rynku usług cyfrowych. Z kolei w wymiarze zewnętrznym Polska i Niemcy opowiadają się za wzmocnieniem multilateralnego systemu handlowego z centralnym znaczeniem WTO oraz jednocześnie za zawieraniem bilateralnych, multilateralnych i regionalnych porozumień handlowych i partnerstw „szytych na miarę” z państwami Indo-Pacyfiku i Ameryki Łacińskiej. Działania takie określono jako środki dywersyfikacji, de-riskingu i rozbudowy geopolitycznych sojuszy, co można odczytać jako sygnał o poparciu Polski i Niemiec dla orientacji przyjętej w polityce globalnej oraz w odniesieniu do Chin przez Unię Europejską.

WZMACNIANIE UE

Stosunkowo niewiele miejsca poświęcono kwestii rozszerzenia i reform UE, jakkolwiek obie strony zadeklarowały zaangażowanie w te procesy. Jest mowa o pomocy dla państw kandydujących do UE w przyspieszeniu niezbędnych reform. Wyszczególniono m.in. Ukrainę, wyrażając uznanie dla jej osiągnięć na drodze do członkostwa mimo wojennych okoliczności.

Na podkreślenie zasługuje deklaracja współpracy ministrów Polski i Niemiec, odpowiedzialnych za sprawy europejskie, w kwestii wewnętrznych reform UE. Zapowiedziano nawet powołanie dwustronnej grupy roboczej ds. reform unijnych, której prace będą koordynowane przez urzędy premiera i kanclerza. Biorąc pod uwagę fakt, że istnieją

różnice w podejściu Polski i Niemiec do niektórych aspektów reformowania UE, takie dwustronne konsultacje i koordynacja działań mogą służyć budowie silniejszej i skuteczniejszej, szeroko akceptowanej formuły UE.

UE W ŚWIECIE

Zadeklarowano również wzmocnienie „strategicznej suwerenności UE w otwartej gospodarce” i przyspieszenie postępów w przemianach ekologicznych i cyfrowych. Stosowanie instrumentów ochrony handlu uznano za uzasadnione w przypadku konieczności skutecznego zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych. Zapis ten można uznać za przejaw sceptycznego nastawienia strony niemieckiej do „bardziej zdecydowanych działań Komisji Europejskiej w kierunku uregulowania współpracy gospodarczej z Chinami, np. poprzez wprowadzanie ceł wyrównawczych na import do Europy samochodów elektrycznych produkowanych w Chinach.

Wyrazem świadomości aktualnych wyzwań w zakresie relacji z Chinami i globalnej konkurencji gospodarczej i technologicznej jest deklaracja o polsko-niemieckich konsultacjach i współpracy w kwestiach: ekologicznej transformacji przemysłu, surowców krytycznych, półprzewodników, cyfryzacji, Przemysłu 4.0, start-upów i ich internacjonalizacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym.

W obszarze polityki rozwojowej podkreślono chęć „zbadania możliwości” realizacji wspólnych wizyt przedstawicieli

państw UE w państwach partnerskich unijnej inicjatywy Global Gateway w celu promowania projektów i inwestycji infrastrukturalnych. Zasygnalizowano możliwość organizacji takich wizyt w formie Trójkąta Weimarskiego.

RELACJE GOSPODARCZE

Jako zadania priorytetowe dokument wskazuje zrównoważoną konkurencyjność i wzrost gospodarczy. W tym kontekście należy przypomnieć fakt, że Niemcy wykorzystwały poluzowanie zasad przyznawania pomocy publicznej i subsydiowania gospodarki podczas pandemii Covid-19 oraz podczas kryzysu energetycznego i inflacyjnego, wywołanego inwazją Rosji na Ukrainę. W latach 2020–2023 Niemcy odpowiadały za 53% całej pomocy publicznej w UE. Na problem zachwiania jednolitym rynkiem UE zwróciła uwagę Komisarz ds. konkurencji Margrethe Vestager oraz Komisarz ds. rynku wewnętrznego Thierry Breton. Tak znaczące subsydia stworzyły sytuację, w której niemieckie firmy domagają się dalszego finansowania, tworząc systemową presję na rząd federalny. Sytuacja ta może utrudniać realizację przyjętego w dokumencie zapisu o „zrównoważonej konkurencyjności”.

W wątpliwość należy także podać możliwość realizacji zapisu o dalszej integracji europejskich rynków kapitałowych. Niemcy od lat i niezależnie od barw politycznych kolejnych rządów stanowią państwo hamulcowe,

zwłaszcza w kwestii tzw. unii bankowej, nie chcąc przejmować ryzyka generowanego przez państwa i instytucje finansowe południa Europy.

Z kolei zawarte w dokumencie propozycje dotyczące integracji transportu między Polską a Niemcami należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Trzeba jednak mieć świadomość systemowych ograniczeń Niemiec, w których część kompetencji należy do krajów związkowych federacji, co z reguły prowadzi do opóźnienia realizacji transgranicznych projektów, w które zaangażowane są zarówno władze poszczególnych krajów związkowych, jak i władze federalne.

KORZYŚCI DLA POLSKI

Bilateralne stosunki gospodarcze są przykładem nieprzerwanego rozwoju, niezależnego od relacji politycznych między Polską a Niemcami. Każdego roku współzależności gospodarcze pogłębiają się dwustronnie. Działanie nakierowane na rozwój wielostronnego systemu handlowego (w szczególności reformy WTO) stanowi jeden z politycznych celów Niemiec. Polska jest beneficjentem globalizacji handlu, a polskie firmy niejednokrotnie wykorzystują globalne usieciowienie niemieckich firm. Należy uznać, że w tym przypadku istnieje zbieżność celów Niemiec i Polski.

Podobnie jest w sprawie współpracy agencji kosmicznych obu państw. Przemysł kosmiczny jest w UE zdominowany przez podmioty francuskie, a firmy niemieckie i polskie podejmują próby znalezienia swoich nisz, co może

stanowiąc podwaliny ewentualnej współpracy.

W dokumencie w odniesieniu do kwestii gospodarczych znalazły się passusy z niemieckich dokumentów strategicznych dotyczących gospodarki i polityki przemysłowej (np. Niemieckiej Narodowej Strategii Przemysłowej 2030). Wymienione w dokumencie „zielona transformacja przemysłu, surowce krytyczne, półprzewodniki, transformacja cyfrowa, Przemysł 4.0, przedsiębiorstwa start-upy i ich umiędzynarodowienie” od lat są wskazywane jako priorytety polityki gospodarczej rządu federalnego.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA

Ważnym elementem zbliżenia w realizacji procesu transformacji energetycznej może stać się zapowiedziana polsko-niemiecka ekspercka grupa robocza ds. energii i klimatu. Niewykluczone, że w tym obszarze monitoring współpracy w zakresie transformacji energetycznej przyczyni się do powstania zinstytucjonalizowanej formy współpracy sektorowej, dla której impulsy rozwojowe będzie nadawać wspierana przez władze Polski i RFN polsko-niemiecka platforma energetyczna. Koordynacja działań może przynieść wiele korzystnych bodźców i doprowadzić w konsekwencji do powstania tzw. partnerstwa energetycznego między Polską a RFN. Pierwszym pozytywnym przejawem nadchodzących zmian jest przystąpienie władz polskich do Klubu Klimatycznego, działającego w ramach formuły

COP (Światowych Szczytów Klimatycznych), któremu przewodzi RFN.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Obie strony są zainteresowane pogłębieniem koordynacji w zakresie budowy nowych mocy wytwórczych w ramach odnawialnych źródeł energii, tak aby systemy energetyczne Polski i RFN mogły bilansować się w ramach powstającego systemu elektroenergetycznego UE.

Punktem tzw. przełamania, który pozwoli na zacieśnienie koordynacji wspólnych celów, może być rewolucja wodorowa mająca za zadanie przyspieszyć w różnych sektorach gospodarki jej dekarbonizację poprzez rezygnację z paliw węglowodorowych na rzecz zielonego wodoru oraz produkcję tzw. paliw niebiologicznego pochodzenia. Szczególnie cenną w tym zakresie formułą jest realizowana przez władze RFN polityka rozwijania partnerstw wodorowych z partnerami europejskimi i spoza Europy. Odpowiednie ramy mogą stworzyć takie współkoordynowane projekty, jak budowa Nordycko-Bałtyckiego Korytarza Wodorowego czy inne inicjatywy transgraniczne, zwłaszcza w zakresie przesyłu energii i jej magazynowania.

Po obu stronach granicy na Odrze i Nysie łużyckiej brak jest odpowiedniej infrastruktury wodorowej, bez której prognozowany skok technologiczny gospodarek obu państw nie będzie możliwy. Ważną inicjatywą byłaby obopólna koordynacja działań

w ramach UE, których celem byłoby tworzenie odpowiednich zachęt i programów przeznaczonych dla prywatnego sektora.

Szczególną uwagę zwrócono również na zbliżenie w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego tej części Europy. Należy przy tym pamiętać o tworzeniu polityki dobrych praktyk, czego przykładem mogłoby być dostarczanie paliw węglowodorowych z Polski do RFN (dostawy ropy naftowej do rafinerii PCK Schwedt za pośrednictwem polskiego Naftoportu). Szanse powodzenia mają również poważne inwestycje polskich spółek energetycznych na niemieckim rynku, ale są one obciążone wysokim ryzykiem ze względu na postępującą presję społeczną w RFN na rzecz szybszego wdrażania rozwiązań proekologicznych.

OCHRONA KLIMATU

Należy podkreślić dążenie obu państw do realizacji założeń unijnego celu neutralności klimatycznej do 2050 r., a także deklarację o wymianie najlepszych praktyk w zakresie wdrażania pakietu „Fit for 55”, w tym handlu uprawnieniami do emisji czy dalszego rozwoju unijnej polityki klimatycznej. Obie strony odniosły się również do kwestii transgranicznej ochrony przyrody, zapowiadając współdziałanie w ramach Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry; elementem tego będą wysiłki Polsko-Niemieckiej Rady Programowej ds. Obszarów Chronionych w Dolinie Dolnej Odry. Działania te mogą jednak zaważyć na planowanych przez polskie

władze długoterminowych projektach, jak np. Głębokowodny Terminal Kontenerowy w Świnoujściu.

W zakresie ochrony środowiska planowane jest stworzenie m.in. platformy dialogu i współpracy w dziedzinie nielegalnego przemieszczania odpadów czy wymiana doświadczeń w zakresie rozwoju zrównoważonych paliw lotniczych. Mowa jest również o promocji wymiany młodzieży w dziedzinie ochrony środowiska oraz ustanowieniu polsko-niemieckiej grupy roboczej ds. wymiany młodzieży w dziedzinie kultury środowiskowej.

ROLNICTWO I ŻYWNOŚĆ

W dokumencie zapowiada się współdziałanie w celu wypracowania przyszłej wspólnej polityki rolnej oraz budowania odpornych i zrównoważonych systemów rolno-spożywczych. Obie strony zadeklarowały również współpracę w ramach rolnictwa ekologicznego i agroekologii oraz propagowanie bioróżnorodności w ramach krajowych strategii rozwoju. Współpraca ta ma ułatwić dostęp do zasobów genetycznych, dzielenie się doświadczeniami w zakresie zarządzania, ochronę roślin oraz zaangażowanie w transgraniczne programy hodowlane. Podkreśla się współpracę na szczeblu europejskim i globalnym.

POLSKO – NIEMIECKI PLAN DZIAŁANIA –

PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH

PROPOZYCJI

Gotowość ustanowienia nowych

mechanizmów konsultacji dwustronnych:

- raz w roku kontakty międzyresortowe na wysokim szczeblu.

Polityka pamięci:

- utworzenie Domu Niemiecko-Polskiego w centralnej lokalizacji w Berlinie, poświęconego polskim ofiarom II wojny światowej;
- promowanie polsko-niemieckiego podręcznika do historii pod tytułem „Europa. Nasza Historia”;
- współpraca archiwów obu państw;
- zaproszenie ze strony Polski na konferencję muzeów i miejsc pamięci zbrodni II wojny światowej.

Mniejszość niemiecka w Polsce i polska społeczność w Niemczech:

- rozmowy na ten temat w ramach odnowionej formuły Polsko-Niemieckiego Okrągłego Stołu;
- starania dotyczące nauczania języka ojczystego mniejszości niemieckiej w Polsce i polskiej społeczności w Niemczech.

Kontakty międzyludzkie:

- ewentualne zwiększenie wsparcia finansowego dla Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej i dalsze organizowanie Forum Polsko-Niemieckiego;
- zamiar wznowienia corocznego przyznawania Nagrody Polsko-Niemieckiej;
- przywrócenie odpowiedniego statusu Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw polsko-niemieckiej współpracy społecznej i przygranicznej;

- stworzenie polsko-niemieckiego parlamentu społeczeństwa obywatelskiego.

Współpraca transgraniczna:

- modernizacja Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej;
- usprawnienie komunikacji między regionami transgranicznymi.

Planowanie przestrzenne:

- współpraca w ramach Komitetu Rozwoju Przestrzennego;
- współdziałanie w celu zaktualizowania Wspólnej Wizji Przyszłości dla Polsko-Niemieckiego Obszaru Interakcji – Horyzont 2030;
- współpraca nad modelowym polsko-niemieckim projektem w zakresie planowania przestrzennego.

Edukacja i młodzież:

- poszerzenie wiedzy o państwie sąsiadującym w młodym pokoleniu;
- organizacja corocznego konkursu dla uczniów poświęconego wiedzy o kraju, geografii, historii i teraźniejszości państwa sąsiadującego;
- promowanie znajomości języka polskiego i niemieckiego w obu państwach.

Wymiar sprawiedliwości:

- wznowienie dwustronnych konsultacji dotyczących spraw cywilnych i karnych;
- promowanie i wspieranie rozwoju bezpośrednich kontaktów między organami sądownymi;
- wymiana wiedzy specjalistycznej na temat cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości;

- wymiana doświadczeń w stosowaniu i wdrażaniu unijnego aktu w sprawie sztucznej inteligencji w wymiarze sprawiedliwości;
- wspieranie prac ONZ nad przeciwdziałaniem zbrodniom przeciwko ludzkości i karaniem za nie.

Współpraca policyjna i graniczna:

- dążenie do zapewnienia sprawnego funkcjonowania strefy Schengen;
- rozwinięcie współpracy w polsko-niemieckich placówkach policji granicznej;
- ograniczenie do minimum wpływu niemieckich kontroli granicznych;
- wzmocnienie współpracy w zakresie ochrony przed kłeskami żywiołowymi i ekologicznymi oraz wojną;
- promowanie koncepcji, że przyjmowanie i goszczenie osób wysiedlonych z Ukrainy jest zadaniem wszystkich państw unijnych.

Sport i turystyka:

- utrzymywanie regularnych kontaktów w branży turystycznej.

Współpraca w walce z dezinformacją:

- wsparcie wymiany i wspólne szkolenia między ośrodkami akademickimi;
- budowanie odporności społecznej na dezinformację.

Nauka:

- wsparcie finansowe współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego i organizacjami badawczymi;
- zaproszenie do składania wniosków o dofinansowanie projektów w obszarze sztucznej inteligencji;

- wspólna praca na forum UE na rzecz kolejnej edycji unijnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji;
- wspieranie rozwoju dużych europejskich i międzynarodowych przykładów infrastruktury badawczej;
- wspólne zaangażowanie w pomoc w budowaniu infrastruktury badawczej w Ukrainie.

Zdrowie:

- dzielenie się doświadczeniami z zakresu rozwoju i wdrażania krajowych strategii/planów działania w obszarze zdrowia, prowadzonych reform, a także prac dotyczących in vitro;
- wzmacnianie możliwości udostępniania i przetwarzania danych dotyczących zdrowia.

Bezpieczeństwo i obronność:

- konsultacje w konkretnych sprawach dotyczących współpracy w ramach NATO;
- dalsze pogłębianie współpracy w ramach WPBiO;
- wspólne zwiększanie europejskiego wkładu w obronę strefy euroatlantyckiej, dążenie do ożywienia współpracy UE-NATO, zwiększenie mobilności wojskowej i zdolności do szybkiego reagowania;
- regularne konsultacje w sprawach polityki i bezpieczeństwa;
- wzmacnianie interoperacyjności i standaryzacji naszych zdolności obronnych oraz zwiększanie zdolności produkcyjnych;
- zacieśnianie współdziałania w ramach programów badawczo-rozwojowych;
- regularny dialog w obszarze cyberprzestrzeni.

Współpraca wojskowa:

- regularny polsko-niemiecki dialog polityczny i polityczno-wojskowy, uzupełniany formą Trójkąta Weimarskiego;
- współpraca: wojsk inżynierskich; między brygadami Wojsk Obrony Terytorialnej (WOT) a dowództwami regionalnymi; polskiej i niemieckiej marynarki wojennej w regionie Morza Bałtyckiego; w związku z zagrożeniami hybrydowymi; w zakresie cyberprzestrzeni;
- podjęcie współpracy i integracji sztabów polskich i niemieckich sił morskich;
- dwustronne i sojusznicze ćwiczenia wojskowe;
- współpraca w utworzeniu regionalnego dowództwa morskigo NATO dla regionu Morza Bałtyckiego;
- dalszy rozwój Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie;
- wysiłki na rzecz zmniejszenia przeszkód dla działań transgranicznych (holendersko-niemiecko-polski korytarz mobilności wojskowej);
- wspólne działanie na rzecz wzmocnienia natowskiego łańcucha dostaw paliwa i rozbudowy systemu CEPS;
- rozwijanie wspólnych inicjatyw np. odnośnie do czołgów i amunicji, modernizacji i serwisowania czołgów Leopard 2 oraz wsparcia Ukrainy w ich eksploatacji;
- rozwinięcie współpracy w dziedzinie okrętów podwodnych i min morskich;
- rozważenie przez Polskę przystąpienia do inicjatywy „Europejska Tarcza Nieba”, koordynowanej przez Niemcy;
- kontynuowanie rozmów w sprawie obopólnie korzystnej współpracy przemysłowej w zakresie IAMD;
- wspólne przygotowanie propozycji nowych środków ograniczających, dopóki Rosja nie przerwie agresji na Ukrainę, w tym wykorzystania dochodów od zamrożonych aktywów państwa rosyjskiego dla wsparcia Ukrainy;
- starania mające na celu przygotowanie i skoordynowanie wsparcia dla rosyjskiej diaspory prodemokratycznej i antywojennej, obrońców praw człowieka i niezależnych dziennikarzy;
- wspólne wzmacnianie odporności na rosyjską dezinformację i obce wpływy i przeciwdziałanie im;
- współpraca Polski i Niemiec w celu zwiększenia praktycznego wsparcia wojskowego dla Ukrainy oraz pomocy gospodarczej i przy odbudowie, a także w procesie akcesji do UE i tworzeniu infrastruktury badawczej;
- zaangażowanie się obu krajów w utworzenie Połączonego Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina (JATEC) w Bydgoszczy;
- współpraca w ramach Skills Alliance podczas Ukraine Recovery Conference.

Wzmacnianie Unii Europejskiej:

- intensyfikacja regularnych konsultacji dotyczących polityki unijnej, a także przyszłości i priorytetów Unii Europejskiej;
- współpraca na rzecz przyspieszenia procesu przystępowania do UE nowych państw;
- za pośrednictwem akademii dyplomatycznych obu państw

dzielenie się najlepszymi praktykami, wspólne konsultacje i burze mózgów, wizyty studyjne oraz seminaria i warsztaty doszkalające, ewentualnie wymiana ekspertów;

- zadeklarowanie przez ministrów obu państw właściwych do spraw unijnych prowadzenia regularnych konsultacji nt. reform UE i ustanowienia dwustronnej grupy roboczej ds. reform unijnych;
- współpraca w zakresie strategicznego wdrażania unijnych funduszy strukturalnych w bieżącym okresie finansowania celów politycznych, najlepszych praktyk i doświadczeń;
- wymiana poglądów nt. polityki spójności po 2027 r.

Gospodarka i transport:

- doroczne spotkania w formie polsko-niemieckiego forum gospodarczego i Trójkąta Weimarskiego od 2024 r.;
- wymiana wiedzy i współpraca w dziedzinie innowacji i sztucznej inteligencji, a także umiędzynarodowienia i wspierania start-upów;
- współpraca w zakresie innowacji w dziedzinie wspólnie finansowanych projektów badawczo-rozwojowych, a także w zakresie zielonej transformacji przemysłu, surowców krytycznych, półprzewodników, transformacji cyfrowej, Przemysłu 4.0, wykorzystania przestrzeni kosmicznej, transformacji regionów górniczych.

Transport i infrastruktura:

- współpraca w zakresie modernizacji istniejących linii kolejowych i możliwych przyszłych projektów infrastrukturalnych;

- rozważenie kwestii bezpieczeństwa oraz mobilności wojskowej w rozwoju infrastruktury kolejowej między Polską a Niemcami;
- ścisła koordynacja działania na rzecz połączenia zintegrowanych regularnych rozkładów jazdy/rozkładów docelowych Deutschlandtakt i Horyzontalnego Rozkładu Jazdy;
- wdrażanie polsko-niemieckiego „biletu przyjaźni”.

Transformacja cyfrowa:

- omówienie utworzenia „cyfrowego Trójkąta Weimarskiego”;
- współpraca na rzecz promowania wspólnego formularza deklaracji pracowników delegowanych (eDeklaracja) oraz stworzenia wielojęzycznego portalu UE.

Współpraca finansowa:

- rozszerzenie współpracy w formacie Trójkąta Weimarskiego w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu;
- wspólna praca administracji celnych w ramach grupy projektowej sojuszu portów europejskich.

Rozwój obszarów miejskich:

- rozszerzenie współpracy w zakresie wdrażania krajowych polityk miejskich (NUP) i wymiany wynikających z nich dobrych praktyk;
- współpraca w ramach misji UE „100 neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast” oraz wymiany doświadczeń nt. najlepszych praktyk i towarzyszących im procesów krajowych;
- współpraca w zakresie kultury/dziedzictwa kulturowego

w ramach partnerstwa miast, w tym z Katowicami, Gdańskiem czy Krakowem.

Polityka i współpraca rozwojowa:

- wsparcie dla ściślejszej współpracy naszych banków rozwoju: BGK (Bank Gospodarstwa Krajowego) i KfW Entwicklungsbank (Kreditanstalt für Wiederaufbau).

Wymiar społeczny:

- wymiana informacji nt. systemów kształcenia i szkolenia zawodowego, dobrych praktyk dotyczących wspierania rynku pracy, zagwarantowania pełnego włączenia społecznego;
- wspólna praca nad wzmocnieniem poszanowania praw pracowniczych zarówno na szczeblu dwustronnym, jak i europejskim.

Energetyka, klimat i środowisko:

- ustanowienie polsko-niemieckiej grupy roboczej ds. energii i klimatu dla wymiany informacji z zakresu energii i klimatu;
- współpraca w ramach Polsko-Niemieckiej Platformy Energetycznej w celu wzmocnienia dostaw energii, przyspieszenia transformacji systemów energetycznych oraz zapewnienia przystępnych i konkurencyjnych cen energii;
- pogłębienie współpracy w kwestiach bezpieczeństwa energetycznego, w tym gospodarki wodorowej, magazynowania energii itd.;
- współpraca w zakresie transgranicznej ochrony przyrody i Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry;

- ustanowienie platformy dialogu i współpracy w zakresie nielegalnego przemieszczania odpadów;
- promowanie wymiany młodzieży w dziedzinie środowiska oraz ustanowienie polsko-niemieckiej grupy roboczej ds. wymiany młodzieży w dziedzinie kultury środowiskowej.